

آیا دولت یازدهم در بسته‌نشدن شبکه‌های اجتماعی تأثیر گذار بود؟

دولت فیلترشکن

ماجرا چیست؟

عکس: gettyimages

به‌از مقدسی | دولت یازدهم بی‌شک تنها دولتی است که اینچنین در دفاع از شبکه‌های اجتماعی ایستادگی کرده و مانع از فیلترینگ آنها شده است. در واقع کار یک دولت تنها در حوزه اقتصادی نیست، حسن روحانی بدیهی‌ترین حقوق شهروندی مردم را به آنها بازگرداند، حق استفاده آزاد از شبکه‌های مجازی و تلاش در جهت بسته‌نشدن فیلترینگ این شبکه‌ها یکی از بزرگترین موفقیت‌های دولت یازدهم در حوزه اجتماعی و فرهنگی بود. این پرونده به دنبال این است تا دست به بررسی تمهیدات دولت در جهت مبارزه با فیلترینگ بزند و نتیجه عملکرد دولت یازدهم را در حمایت از توسعه فضای مجازی با دولت‌های نهم و دهم مقایسه و واکاوی کند.

برداشت نخست
۸ سال متمادی استقبال ایرانیان از شبکه‌های اجتماعی با فیلتر شدن این شبکه‌ها رابطه مستقیم داشت. بیش از یک دهه است که اینترنت و شبکه‌های مجازی به زندگی مردم نفوذ کرده و در دولت‌های نهم و دهم به فیلترینگ جمهوری محمود احمدی‌نژاد و دست‌رسی آزاد و بدون فیلتر به شبکه‌های اجتماعی غیرممکن بود.

در این دوران هر شبکه اجتماعی و برنامه موبایلی که با استقبال ایرانیان روبه‌رو می‌شد به سرعت بسته می‌شد؛ نمونه‌اش هم فیلتر شدن یوتیوب در اوایل سال ۸۴ و بسته‌شدن توئیتر و فیس‌بوک در سال کار آمدن دولت روحانی به طرز چشمگیری ممکن شد این است که شرایط دسترسی بدون فیلتر به شبکه‌های مجازی نوظهور و دسترسی به برخی اطلاعات و ارتباطات برای شهروندان ایرانی آزاد شد.

برداشت دوم
با تمام‌شدن عمر دولت دهم، دولت یازدهم به

ریاست جمهوری حسن روحانی تلاش‌های زیادی برای فراهم کردن زیرساخت‌های فناوری‌های نوین ارتباطی مانند اینترنت و شبکه‌های اجتماعی می‌کرد. اما فالوورهای اینستاگرام‌شان از پارو بالا می‌رود و اگر فیلترشکن توییت‌شان از کار بیفتد، نوبت‌شان می‌ماند روی هوا!

در کنار این گروه خاص، استقبال عمومی از شبکه‌های اجتماعی و پیام‌رسان در ۴ سال گذشته نیز نشان می‌دهد دولت یازدهم در توسعه فضای مجازی موفق عمل کرده است. حالا شبکه اجتماعی‌ای مانند اینستاگرام و پیام‌رسانی مانند تلگرام تنها منبع تبادل اطلاعات به‌صورت آزادانه و خودمختار کردن مردم برای خبرها، نقدها و نشست خبری‌اش درباره شبکه‌های مجازی است؛ «در این زمینه نیز تلاش بیشتری کردیم که اگر این تلاش‌ها نبود شما شبکه اجتماعی نمی‌دیدید و همه را قربانی کرده بودند»

برداشت سوم

منتقدان می‌گویند تا فرهنگش نیامده خودش هم نباید می‌آمد! همان‌هایی که خودشان هم تلگرام‌آمیز و اینستاگرام‌آمیز هستند را می‌گویم.

نگاه موافق

پروانه سلحشوری نماینده مجلس شورای اسلامی |

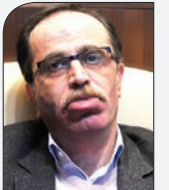
خلیلی از منتقدانش می‌گویند دولت یازدهم برخلاف خیلی از منتقدانش که معتقد بودند باید شبکه‌های اجتماعی را از فضای مجازی فیلتر کرد، اجازه این اقدام را نداد. حالا خیلی از کسانی که کاربران شبکه‌های مجازی هستند بدون فیلترشکن به سایت‌های اینترنتی و پیام‌رسان‌ها سر می‌زنند، دیگر دغدغه سال‌ها پیش را ندارند. همان سال‌هایی که خیلی‌ها مانع مجبور شدیم فیس‌بوک و توئیتر مان را با فیلترشکن باز کنیم، حالا دیگر این دغدغه را برای باز کردن اینستاگرام و تلگرام‌مان نداریم. این شبکه‌ها حالا راه تبادل اطلاعات بین مردم ایران با یکدیگر و حتی با کشورهای مختلف جهان شده‌اند و به اعتقاد بسیاری از کارشناسان و مسئولان پیامدهای مثبتی نیز با خود داشته‌اند. پروانه سلحشوری، نماینده مجلس شورای اسلامی و عضو کمیسیون فرهنگی یکی از کسانی است که با موضوع توسعه فضای

تدبیر و امید در فضای مجازی

مجازی و رفع فیلترینگ شبکه‌های اجتماعی موافق است و در این باره به «شهروند» می‌گوید: «بحث آزادسازی اطلاعات و توسعه فضای مجازی، موضوعی است که در کمیسیون فرهنگی زیاد درباره آن صحبت می‌شود. برداشتی که از عملکرد دولت یازدهم نسبت به فضای مجازی می‌شود این است که دولت در این زمینه بسیار موفق عمل کرده و استقبال عموم مردم و کاربران اینترنتی در این فضاها و شبکه‌های اجتماعی نشان‌دهنده ضایات آنهاست»

هر چه ابزارها و تکنولوژی‌های ارتباطی به‌روزتر شوند، کنترل آنها نیز سخت‌تر می‌شود. با این تعریف سلحشوری ادامه می‌دهد: «ما نمانیم تا توئیتر و پیشرفت تکنولوژی و ابزارهای ارتباطی را بگیریم. کما این که در همین مدتی که فیس‌بوک و توئیتر فیلتر هستند، کاربران ایرانی برای استفاده از این سایت‌ها از فیلترشکن استفاده می‌کنند. بنابراین اگر بخواهیم با این ابزارها مقابله کنیم، متأسفانه موفق نخواهیم شد.» این نماینده مجلس با تأکید بر این که باید با فرهنگ‌سازی آثار مخرب فضای مجازی را کم کرد، می‌افزاید: «فرهنگ استفاده معمولاً از ابزار تکنولوژیکی عقب‌تر است. همین هم می‌شود

کارشناسی بی طرف

کامبیز نوروزی - حقوقدان |

جدیدی از تعاملات اجتماعی در شبکه‌های مجازی و پیام‌رسان‌ها می‌تواند اینترنت ایجاد شده است. شبکه‌های مجازی که در چند سال اخیر مورد توجه مردم جامعه قرار گرفته‌اند و افراد مختلف بر اساس علایق و تخصص‌هایشان عضو آنها می‌شوند. کارشناسان معتقدند این محیط در واقع بخش مجازی جامعه است و فضای مناسبی را برای تبادل اطلاعات و اطلاع‌رسانی ایجاد می‌کند. با این حال، در دولت‌های قبلی عضویت در چنین شبکه‌هایی با محدودیت همراه بود. کامبیز نوروزی حقوقدان، دست‌رسی آزاد به اطلاعات را در عصر پیشرفت تکنولوژی امری اجتناب‌ناپذیر می‌داند و در این باره به «شهروند» می‌گوید: «هی‌بابت پیشرفت تکنولوژی ارتباطات از طریق اینترنت و تلفن‌های هوشمند را پذیرفته‌اند. اتفاقی که خواسته و ناخواسته امکان دست‌رسی آزاد به اطلاعات را برای همه مردم جهان فراهم کرده است. با این حال، در داخل ایران برخی از جریان‌های سیاسی تمایلی به گردش آزاد اطلاعات ندارند. جریان‌هایی که گاهی اوقات مانع و بازدارنده این امر نیز بوده‌اند، کما این که اوج محدودیت برای دست‌رسی آزاد به اطلاعات در دولت‌های نهم و دهم اتفاق افتاد»

تکنولوژی جدید اجازه محدود کردن نمی‌دهد و در واقع هر سایت و پیام‌رسانی که فیلتر می‌شود یا فیلترشکن قابل دست‌رسی است یا سایت و شبکه دیگری جایگزین آن می‌شود. بنابراین به نظر می‌رسد محدودیت در این حوزه عملاً بی‌فایده است و باعث انزجار جامعه خواهد شد. نوروزی معتقد

دست‌رسی آزاد به اطلاعات به نفع جریان‌های سیاسی است

است؛ تکنولوژی‌های جدید سهل‌الوصول هستند و امروزه رواج استفاده از گوشی‌های هوشمند و اینترنت دست‌رسی به شبکه‌های مجازی را بسیار آسان کرده و در این باره می‌افزاید: «برخورد با تکنولوژی دشوار است. از طرف دیگر این تکنولوژی برای اقشار و جریان‌های مختلف قابل استفاده است و تنها به نفع یک گروه یا یک جریان سیاسی خاص نیست. به‌عنوان مثال، شبکه‌های اجتماعی «تویتر» به‌عنوان شبکه‌ای که سال‌ها در ایران فیلتر است، اما امروزه ما شاهد عضویت و فعالیت

جریان‌های مختلف سیاسی در آن هستیم. بنابراین این نوع شبکه‌ها فضای رقابتی ایجاد می‌کنند و علاوه بر پیامدهای مثبت‌شان هر جناح سیاسی می‌تواند در جهت انتشار اطلاعات آزادانه به نفع خودش نیز بهره‌بردار سیاسی کند»

این حقوقدان با تأکید بر این که امکان دست‌رسی آزاد به اطلاعات به خوبی از طرف دولت حسن روحانی فراهم شد و این دولت در این زمینه نمره قبولی دارد، ادامه می‌دهد: «ما همه این تعاریف باید گفت؛ درباره نحوه برخورد با تماس صوتی تلگرام باید این واقعیت

نقش بر رنگی در زندگی روزمره مردم دارد و اگر چه ممکن است استفاده نادرست از این فضاها نیز آثار منفی بر جای بگذارد، اما اگر نقد آزادسازی این شبکه‌ها دولت را نشانه رفته باید گفت فرهنگ‌سازی کار یک دولت نیست.

برداشت آخر
حسن روحانی چه قبل از ریاست جمهوری‌اش و چه بعد از آن از فضای مجازی و تبادل اطلاعات و ارتباطات استقبال کرده است. با این حال اگر چه در دولت او شبکه‌های اجتماعی اینستاگرام و پیام‌رسان تلگرام در بین مردم محبوبیت پیدا کردند، اما فیلترماندن فیس‌بوک و توئیتر همچنان یکی از چالش‌های پیش‌روی دولت است، چرا که دستگاه‌های تصمیم‌گیرنده در مقابل تلاش‌های دولت جهت رفع فیلتر این شبکه‌های ایستادگی کرده‌اند.

همان‌هایی که حمایت دولت یازدهم از توسعه فضای مجازی و شبکه‌های اجتماعی را نقد می‌کنند، اما فالوورهای اینستاگرام‌شان از پارو بالا می‌رود و اگر فیلترشکن توییت‌شان از کار بیفتد، نوبت‌شان می‌ماند روی هوا!

در کنار این گروه خاص، استقبال عمومی از شبکه‌های اجتماعی و پیام‌رسان در ۴ سال گذشته نیز نشان می‌دهد دولت یازدهم در توسعه فضای مجازی موفق عمل کرده است. حالا شبکه اجتماعی‌ای مانند اینستاگرام و پیام‌رسانی مانند تلگرام تنها منبع تبادل اطلاعات به‌صورت آزادانه و خودمختار کردن مردم برای خبرها، نقدها و نشست خبری‌اش درباره شبکه‌های مجازی است؛ «در این زمینه نیز تلاش بیشتری کردیم که اگر این تلاش‌ها نبود شما شبکه اجتماعی نمی‌دیدید و همه را قربانی کرده بودند»

برداشت سوم

منتقدان می‌گویند تا فرهنگش نیامده خودش هم نباید می‌آمد! همان‌هایی که خودشان هم تلگرام‌آمیز و اینستاگرام‌آمیز هستند را می‌گویم.

نگاه مخالف

آزادی و آزادت در فضای مجازی

محمد صادق کوشکی |

مسئله سیاسی و بین‌المللی اصولگرا! از زمانی که اینترنت پدید آمد، فضای مجازی را به نفع مردم باز کرد، سبب تحلیل کارشناسان و موافقان و مخالفتش گرفت. از عصر ارتباطات و دنیایی که هر روز به سمت پیشرفت و تکنولوژی و تبادل اطلاعات از طریق این دهکده جهانی پیش می‌رود، نمی‌توان مقیاس استفاده مردم از فضای مجازی ایستاد. با این حال، عده زیادی از تحلیلگران سیاسی نسبت به سیاست‌های دولت حسن روحانی ایستاد. با این حال، عده زیادی از تحلیلگران سیاسی نسبت به سیاست‌های دولت حسن روحانی ایستاد. با این حال، عده زیادی از تحلیلگران سیاسی نسبت به سیاست‌های دولت حسن روحانی ایستاد. با این حال، عده زیادی از تحلیلگران سیاسی نسبت به سیاست‌های دولت حسن روحانی ایستاد.

باید با فرهنگ‌سازی آثار مخرب فضای مجازی را کم کرد، می‌افزاید: «فرهنگ استفاده معمولاً از ابزار تکنولوژیکی عقب‌تر است. همین هم می‌شود»

منتقدان می‌گویند تا فرهنگش نیامده خودش هم نباید می‌آمد! همان‌هایی که خودشان هم تلگرام‌آمیز و اینستاگرام‌آمیز هستند را می‌گویم.

پیشینه

اول اینترنت بود یا فیلتر نت؟

بیش از یک دهه است که با تأسیس شرکت‌های اینترنت خانگی و اینترنت تلفن‌های همراه، این تکنولوژی یکی از ابزار روزمره زندگی ایرانیان شده است؛ همین هم شد که اینترنت به‌عنوان سرزمینی بدون مرز مورد توجه مسئولان کشور قرار گرفت.

در اوایل سال ۸۱ محدودیت استفاده از فضای مجازی قانونی شد و کمیته‌ای سه نفره شامل نماینده وزارت اطلاعات، نماینده وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی و نماینده صداوسیما برای رسیدگی به وضع اینترنت تشکیل شد و بعدها نماینده دبیرخانه شورای اسلامی و نماینده سازمان تبلیغات اسلامی به‌عنوان دو عضو دیگر، به این کمیته پیوستند. همان زمان این کمیته با بررسی سایت‌های اینترنتی لیست ۱۱ هزار سایت با محتوای غیراخلاقی و مغایر با ارزش‌های اسلامی را برای فیلتر شدن در اختیار شرکت مخابرات ایران قرار داد. با این تعریف فیلترینگ از همان زمان که اینترنت پایش را به سرزمین ایران گذاشت تا او همراه بوده است، شاید هم مسئولان قبل از وارد کردن این تکنولوژی به کشور فکر فیلتر کردن سایت‌های مغایر با قوانین و سیاست‌گذاری‌های‌شان را کرده بودند.

با همه اینها با نزدیک شدن به فضای انتخابات ۹۶ برخی از مخالفان و منتقدان دولت یازدهم تلاش‌های دولت یازدهم را در حوزه اطلاع‌رسانی و مبارزه با بسته‌نشدن شبکه‌های مجازی نادیده گرفته‌اند. این در حالی است که بسیاری از کارشناسان سیاسی و اجتماعی کشور یکی از بزرگترین تمهیدات دولت یازدهم در حوزه فرهنگی و اجتماعی را توسعه فضای مجازی و شبکه‌های اجتماعی قلمداد می‌کنند و با تأکید حسن روحانی، رئیس جمهوری کشور، «با وجود همه فشارها، دولت یازدهم مصمم به حفظ شبکه‌های اجتماعی و پیام‌رسان است»

امروز در صفحه «یک پرسش چند پاسخی» موضوع عملکرد دولت یازدهم را در گسترش شبکه‌های مجازی و تلاش مسئولان در جهت دفاع از حق شهروندی آنها در استفاده آزاد از اطلاعات را به چالش کشیدیم و در این باره با کارشناسان گفت‌وگو کردیم که در ادامه می‌خوانید.

تجربه دیگران

حفظ امنیت ملی فصل مشترک فیلترینگ در جهان

مسئود کردن سایت‌های اینترنتی تنها مختص ایران نیست. حفظ امنیت ملی یکی از موضوعات مشترک در زمینه فیلترینگ در همه کشورهاست، با این تعریف فیلترینگ در همه کشورهای دنیا به اشکال مختلف اعمال می‌شود و تنها اختلافی که با یکدیگر دارند فیلتر کردن بر اساس مصادیق و محتوای سایت‌هاست. در زیر به معرفی برخی از کشورهای جهان در حوزه فیلترینگ و نظارت بر فضای مجازی پرداختیم.

منابع دیگر

- باز نزدیک شدن به انتخابات ریاست جمهوری سال ۹۶ فضای نقد و بررسی‌ها از عملکرد دولت داغ است. روزنامه شهروند با توجه به ارزشیابی دولت یازدهم و گفت‌وگو با کارشناسان و مسئولان در زمینه تلاش‌های این دولت برای بسته‌نشدن شبکه‌های مجازی و پیام‌رسان‌ها، محبوب ایرانیان، اقدام به تهیه لینک‌های مرتبط و مکمل این پرونده کرده است. بنابراین اگر مایل هستید در رابطه با موضوع فیلترینگ و تلاش‌های ۴ ساله دولت یازدهم در جهت بسته‌نشدن فضای مجازی بیشتر بدانید، به لینک‌های زیر سر بزنید.
- «شبکه ملی اطلاعات» در صدر موفقیت‌های دولت یازدهم است <https://www.tasnimnews.com/fa/news/1395/11/18/1319732>
- بهارستان نشینان چه‌نگاهی به شبکه‌های اجتماعی دارند <http://www.yjc.ir/fa/news/5164108/>
- اینفوگرافیک- مقاومت دولت یازدهم در برابر فیلترینگ شبکه‌های اجتماعی [http://www.khabaronline.ir/\(X\(2ghj\)\)/detail/652860/multimedia/picture](http://www.khabaronline.ir/(X(2ghj))/detail/652860/multimedia/picture)
- فیلترینگ در دیگر کشورها چگونه است؟ <http://www.gerdab.ir/fa/news/13041/>